

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No2

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukurimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikrarov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI.....	46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich	
BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI.....	51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	55
Mamanov Alisher Umbarovich	
ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI.....	60
Xamdanova Gavxar Absamatovna	
SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI.....	65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi	
IJTIMOIIY OBYEKTlarda QURILISH XIZMATLARINI MOLiyALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOIYILLARI.....	68
Gapparov Azim Qayumovich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQRISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	75
Kolmatova Asila Menglimurod qizi	
РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ.....	81
Н.Т. Бекназарова	
BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT.....	86
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI.....	93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich	
DIGITAL TWIN-BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS.....	99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva	
PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI.....	108
Karimov Abdusamat	
АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ.....	115
Бабаджанов Шухрат Атахмович	
“TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEKANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI”.....	120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI.....	124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich	

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI	129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi	
THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING	134
Negmatov Nodir Nozimovich	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI.....	139
Aytiyeva Sevara	
TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR.....	144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich	
YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI.....	149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li	
POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH.....	160
Rustamov Sherov Oblokulovich	
AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR.....	164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li	
MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH	169
Feruza Nabieva	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH	176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li	
O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQUISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI.....	183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI.....	188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI	198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li	
SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI.....	202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	208
Egamov Temur Muzaffarovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI.....	213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI.....	217
Achilova Firuza Kurbanovna	
INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	222
Ergashev Olim	

KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR	227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI	233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna	
KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	238
Xakimov Uchkun Xamitovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	242
Mardanova Ra'no Isakovna	
XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL	246
Yakubov Temur G'anibekovich	
RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI	250
Ziyodullayev Qahramon	
"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI	254
Toshev Akmal Salimovich	
RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI	261
Madaminov Bekzod Allayarovich	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI)	266
Djumanova Rano Fayzullayevna	
OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI	272
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich	
INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	282
Nigora Nurmatova	
BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI	287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li	
O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	291
Allabergenova Nilufar Shermetovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQRISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI	298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich	
"MINTAQA SANOATI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI"	306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich	
BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI	309
Jabbarova Charos Aminovna	
ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH	316
Alikulov Samar Abdirashidovich	
O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	322
Turdibekov Xasan Ibragimovich	
АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА	329
Камолова Феруза Кахрамоновна	

TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL	333
Oliyoyrova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxeamedova Yayra Atxamovna	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI	339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich	
KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJIRIBASI	343
Iminova Nargizaxon Akramovna	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI	350
Xalikulova Shirin Utkir qizi	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna	
XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH	358
Alimova Dildora Damirovna	
BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI	363
Rajabov Oybek Panjievich	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	367
Eshtemirova Anora Norboy qizi	
BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	371
Sadikova Shohida Obidqul qizi	
HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI	380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	
YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI	385
Nasirova Kamola Alimovna	
MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI	394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna	
DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN)	400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah	
DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH	405
Uralov Shavkat Maxramovich	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI	410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich	
BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQISH DARAJASIGA TA'SIRI	414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich	
BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR	418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI	424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich	

ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar	
YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIVAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIVA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH	446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich	
O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna	
THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS	456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich	
ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	460
Астанов Зафар Муродуллаевич	
TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna	
KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI	472
Norboyev Sarvar Azodovich	
MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	476
Xatamova Manzura Ochilidiyevna, Safarov Botir Isaq o'g'li	
MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI	482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich	
O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI	491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li	
EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH	497
Kudiyarov Aybek Alisherovich	
BANK LIKVIDLIGINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR	502
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li	
IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO'YICHA SANOAT ISHLAB CHIQRISH TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH	509
Almardanova Farzona Tulkin qizi, Kasimov Azamat Abdurkarimovich	
QUYI AMUDARYO IQTISODIY MINTAQASI CHEGARABO'YI HUDUDLARINING TURISTIK IMKONIYATLARI	515
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
SURXONDARYO VILOYATIDA ULGURJI SAVDO HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH	522
Turotova Sohiba Djumanazarovna	
MINTAQADA INNOVATSION USULDA BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	531
Davranov Odil Jumanazarovich	

ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA MAHSULOT TANNARXINING BOSHQARUV TAHLILINI AMALGA OSHIRISH USULLARI	538
Xamidova S.Ya.	
STRATEGIES FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN DEVELOPING EXPORT ACTIVITIES IN SMALL ENTERPRISES.....	544
Nasridinova Shokhida Taufikovna	
SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA ILMIY-NAZARIY QARASHLAR	551
To'g'onov Ibroximxo'ja	
XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY RESURLARINI MUSTAHKAMLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	555
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich	
PENSIYA JAMG'ARMASI DAROMADLARI SHAKLLANISHI MASALALARI.....	562
Sherjonov Doniyor Saparbaevich	
EKSPORT VA VALYUTA OPERATSIYALARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI.....	566
Sobirova Xilola Rustam qizi	
SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA CHAKANA SAVDO AYLANMASI HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODEL YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH.....	571
Qudratova Shahnoza Shuhrat qizi	
XO'JALIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	579
Valijonov Akmaljon	
XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI	584
Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi	
O'ZBEKISTONDA TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI: HOZIRGI HOLATI, MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	588
Kuvandikov Shuxrat Oblokulovich, Abduxalikova Komila Abduxalikovna	
ИНТЕГРАЦИЯ МЕТОДОВ КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ ПО ВИДАМ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (АВС) И ЦЕЛЕВОГО КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ (ТС) КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА	595
Киличева Ф.Б.	
GAZ TARMOQLARINI MODERNIZATSIYA QILISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH.....	601
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich	
SOLIQ NAZORATI TIZIMI: IQTISODIY MOHIYATI, SHAKLLARI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	606
Donaboyev Dostonbek Xusan o'g'li	
УПРАВЛЕНИЕ ПРИБЫЛЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ЕГО ФИНАНСОВОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ	610
Агзамов Авазхон Талгатович, Алиева Сусанна Сейрановна	
NOBANK KREDIT TASHKIOTLARINING AKTIV OPERATSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	618
Sardor Karimov Boydulla o'g'li	
INVESTITSION JOZIBADORLIKNING IQTISODIY MOHIYATI VA INVESTITSIYA NAZARIYALARI INTEGRATSIYASI	624
Abdullayeva Nilufar Ruslanovna	
QURILISH KORXONALARINI KORPORATIV QIMMATLI QOG'OZLAR ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBASI VA UNI QO'LLASH YO'NALISHLARI.....	630
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
OPEN BANKING AS A DRIVER OF FINANCIAL INNOVATION AND INCLUSION IN UZBEKISTAN'S BANKING SECTOR.....	637
Kuvatova Oliya Sheraliyevna, Asadbek Ergashov	
TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY SAMARADORLIGINI BOSHQARISH VOSITALARI	642
Sadikov Q.M.	

BOSHQARUV HISOBIDA NARX SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI (TOVAR BOZORIDA USTUN MAVQEGA EGA XO'JALIK SUBYEKTLARI MISOLIDA).....	646
Xaitmetov Elmurat Sidikmatovich	
ПРОГНОЗИРОВАНИЕ ЭНЕРГОЁМКОСТИ ВВП НА ОСНОВЕ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ МОДЕЛЕЙ	652
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.	
XALQARO LOYIHALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI INTEGRATSIYA YETUKLIGI MODEL VA SAMARADORLIKNI BAHOLASH METODOLOGIYASI	659
Ne'matova Bonura Umid qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDITNING MOHIYATI, MAQSADI VA ASOSIY VAZIFALARI	664
Mamatqulov Avazbek Axmadaliyevich	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI FAOLIYATIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV ASOSIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH.....	674
Xusanova Gavhar	
MAHALLIY SHAROITDA SUV TEJOVCHI TEXNOLOGIYALARNI KO'P MEZONLI BAHOLASHNING IQTISODIY YO'NALTIRILGAN GIBRID MODEL VA UNING AMALIY QO'LLANILISHI.....	679
Mirzayeva Shaxnoza Mamat qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QUYOSH FOTOELEKTR STANSIYALARINING HOLATI VA O'RNATILGAN QUVVATLARINI TAHLIL QILISH	683
Maxamadiyev Farrux Mirazimovich, Baratov Laziz Suyun o'g'li	
BUDJET TASHKILOTLARIDA BUDJETDAN TASHQARI MABLAG'LARNING NAZORATINI TASHKIL QILISH.....	688
Dadaboyev Tulqinjon Yusupjonovich, Dadaboyev Abdurahmon Ne'matjon o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING IQTISODIY OMILLARI VA ZAMONAVIY AHAMIYATI	693
Yusubov Inomjon Ikrom o'g'li	
MOLIYAVIY RESURLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY-METODOLOGIK VA AMALIY JIHATLARI	699
Narzulloyev Behruz Baxtiyor o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI BANK XIZMATLARI AMALIYOTI TAHLILI	702
Kazakbayev S.B.	
BOG'DORCHILIK TARMOG'NI RIVOJLANTIRISHDA SUV TEJAMKOR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	705
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
MHXS ASOSIDA SUG'URTA KOMPANIYALARINING BUGALTERIYA HISOB VA MOLIYAVIY TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	709
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ XO'JALIGINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA DAVLATNING IMTIYOZLI MOLIYALASHTIRISH MYEXANIZMLARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH	718
Xolmatov Sanjarbek Xojimamatovich	
MAHALLA TIZIMIDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISH VA INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI.....	724
Berkinov Bozorboy Berkinovich	
XALQARO TURIZM BOZORIDA MICE TURIZMINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI	728
Fayyoza Xalimova Nafasovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA MIJOZLARGA YO'NALTIRILGAN BIZNES JARAYONLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH AMALIYOTI.....	733
Azimov Asrorjon Muzaffarjonovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA BANDLIKNI LEGALLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	737
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	

TIJORAT BANKLARINING BIZNES EKOTIZIMI MUAMMO VA YECHIMLAR.....	742
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI YALPI HUDUDIIY MAHSULOT XAJMIGA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARNING TA'SIRI	749
Sultanov Anvar Abdullaevich	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA QURILISH SANOATINING IQTISODIY HOLATI.....	754
Axmedova Sanobar Ikrom qizi, Davlatov Ahmadjon Anvarbek o'g'li	
DAVLAT XUSUSIY SHERIKCHILIK LOYIHALARIDA VUJUDGA KELADIGAN RISKLARGA QARSHI UZOQ MUDDATLI IQTISODIY STRATEGIYALAR	760
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
MODERN MODELS OF SALES LOGISTICS IN THE SERVICE SECTOR: MARKETING ASPECT AND AREAS FOR IMPROVEMENT	764
Mamatkulova Shoir Djalolovna	
РОЛЬ ПЛАНИРОВАНИЯ И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ОРГАНИЗАЦИИ ФИНАНСОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА.....	769
Ахмедова Азиза Тохиrowна, Зайналов Ж.Р.	
ВЫСШАЯ МАТЕМАТИКА КАК ОСНОВА ФИНАНСОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВЕ.....	774
Айматова Фарида Хуразовна	
XORIJIY MOLIVAVIY RESURLAR VA ULARNING IQTISODIY O'SISH SIFATINI TA'MINLASHDAGI O'RNI	778
Xomidova Kamola G'olib qizi	
SUG'URTA TASHKILOTLARIDA TO'LOV QOBILIYATINI OSHIRISHGA QARATILGAN ICHKI BOSHQARUV INSTRUMENTLARINI TAKOMILLASHTIRISH	783
Xattabov Murodulla Batirovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MINTAQALAR BARQAROR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI	788
Hakimova Nozimaxon Sobirjon qizi	
O'ZBEKISTON QURILISH KORXONALARIDA KORPORATIV-IJTIMOIIY MAS'ULIYAT HOLATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	795
Murotkosimov Shoxrux Abdusalimovich	
ТЕНДЕНЦИИ ИЗМЕНЕНИЯ ВАЛОВОГО ВНУТРЕННЕГО ПРОДУКТА УЗБЕКИСТАНА ЗА ПОСЛЕДНИЕ ГОДЫ.....	803
Ишонкулова Феруза Асатовна	
CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH JARAYONIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	808
Sadinov Aziz Ziyadullayevich	
BOJXONA BOSHQARUVIDA RAQAMLASHTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI	814
Radjapova Latofat Sardorovna	
MILLIY IQTISODIYOTDA SANOAT KORXONALARI RIVOJLANISHI XUSUSIYATLARI	821
Abdullayeva Madina Kamilovna	
UY-JOY QURILISHI SOHASIGA ESKROU MEXANIZMINI JORIY ETISH ORQALI ULUSHDORLAR MABLAG'LARINI HIMOYA QILISH ISTIQBOLLARI	827
Nigmatov Akbarjon Anvarovich	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH	831
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	

TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH

Rahimov Eshmurod Normurodovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Makroiqtisodiy siyosat va prognozlashtirish kafedrası PhD dotsenti
ORCHID: 0009-0005-5961-7683

Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
Makroiqtisodiyot yo'nalishi, 2-kurs magistranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakat tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish masalalari kompleks ravishda tahlil qilingan. Tadqiqotda eksport va import operatsiyalarining optimal nisbatini ta'minlash, savdo defitsitini kamaytirish hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash yo'llari ilmiy asosda ko'rib chiqilgan. Maqolada jahon tajribasi va O'zbekiston amaliyoti asosida tashqi savdo balansini tartibga solishning zamonaviy mexanizmlari tahlil etilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish, eksportni diversifikatsiya qilish va valyuta bozori samarali boshqarish orqali tashqi savdo balansining barqarorligini ta'minlash mumkinligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: tashqi savdo balans, eksport, import, savdo defitsiti, iqtisodiy barqarorlik, valyuta bozori, import o'rnini bosish, eksport diversifikatsiyasi.

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the issues related to balancing the country's foreign trade balance. The study examines scientifically grounded approaches to ensuring the optimal ratio between export and import operations, reducing the trade deficit, and strengthening economic stability. The paper analyzes modern mechanisms for regulating the foreign trade balance based on international practices and the experience of Uzbekistan. The research findings justify that the development of import-substituting industries, export diversification, and effective foreign exchange market management are key factors in ensuring the sustainability of the foreign trade balance.

Key words: foreign trade balance, export, import, trade deficit, economic stability, foreign exchange market, import substitution, export diversification.

Аннотация. В данной статье проведён комплексный анализ вопросов сбалансирования внешнеторгового баланса страны. В исследовании рассмотрены научно обоснованные пути обеспечения оптимального соотношения экспортных и импортных операций, сокращения торгового дефицита и укрепления экономической устойчивости. В работе проанализированы современные механизмы регулирования внешнеторгового баланса на основе международного опыта и практики Республики Узбекистан. По результатам исследования обоснована целесообразность развития импортозамещающих производств, диверсификации экспорта и эффективного управления валютным рынком как ключевых факторов обеспечения устойчивости внешнеторгового баланса.

Ключевые слова: внешнеторговый баланс, экспорт, импорт, торговый дефицит, экономическая устойчивость, валютный рынок, импортозамещение, диверсификация экспорта.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida davlatlarning iqtisodiy xavfsizligi va barqaror rivojlanishi ko'p jihatdan ularning tashqi savdo faoliyati muvozanatiga bog'liqdir. Tashqi savdo balans, mamlakat eksporti va importi o'rtasidagi nisbatni aks ettiruvchi muhim makroiqtisodiy ko'rsatkich hisoblanadi [1]. Mazkur ko'rsatkichning ijobiy yoki salbiy holati milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligi, to'lov balansining barqarorligi, xalqaro valyuta zaxiralari dinamikasi hamda iqtisodiy o'sish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan tashqi savdo balansining muvozanatli shakllanishi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Jahon Savdo Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi o'n yillikda global savdo hajmi yiliga o'rtacha 4–5 foizga o'sib bormoqda. Ushbu jarayon xalqaro iqtisodiy integratsiyaning chuqurlashuvi va global qiymat zanjirlarining kengayishi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda import

hajmining tezroq o'sishi natijasida tashqi savdo balansini muvozanatli shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [2]. Bu holat eksport salohiyatini oshirish, import tarkibini optimallashtirish hamda milliy ishlab chiqarish raqobatbardoshligini kuchaytirishni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasi uchun ham tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish masalasi strategik ahamiyatga ega. So'nggi yillarda mamlakatda ochiq iqtisodiyot tamoyillarining izchil joriy etilishi, xalqaro iqtisodiy hamkorlikning kengayishi va eksportga yo'naltirilgan tarmoqlarning rivojlanishi tashqi savdo hajmining sezilarli darajada oshishiga xizmat qilmoqda [3]. Shu bilan birga, sanoatni modernizatsiya qilish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va infratuzilmani rivojlantirish maqsadida import qilinadigan texnologiyalar, asbob-uskunalar va xomashyo hajmi ham ortib bormoqda. Mazkur jarayon iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash bilan bir qatorda, tashqi savdo balansini samarali boshqarish zaruratini yanada kuchaytirmoqda.

Ushbu tadqiqotning maqsadi tashqi savdo balansini muvozanatlashtirishning nazariy va amaliy asoslarini kompleks o'rganishdan iborat. Xususan, eksport salohiyatini oshirish, import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish, eksport diversifikatsiyasini kengaytirish hamda valyuta bozorini samarali boshqarish mexanizmlarini ilmiy asosda tahlil qilish ko'zda tutilgan. Tashqi savdo balansining barqarorligi mamlakat iqtisodiyotining uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlash, milliy valyuta barqarorligini mustahkamlash, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda aholi farovonligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish muammosi iqtisodiy nazariya va amaliyotda uzoq davr mobaynida iqtisodchi olimlar tomonidan chuqur o'rganib kelinmoqda. Klassik iqtisodiy maktab vakillaridan biri D. Rikardoning qiyosiy ustunliklar nazariyasiga ko'ra, mamlakatlar nisbatan ustunlikka ega bo'lgan mahsulotlarni ishlab chiqarishga ixtisoslashishi orqali xalqaro savdodan maksimal foyda olish imkoniyatiga ega bo'ladi. Mazkur nazariya tashqi savdoning samaradorligini oshirish hamda eksport-import operatsiyalarining optimal tarkibini shakllantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi [4].

Keyns maktabi vakillari esa tashqi savdo balansini muvozanatlashtirishda davlatning faol makroiqtisodiy siyosatini alohida ta'kidlaydilar. Ularning fikricha, fiskal va monetar instrumentlar orqali import hajmini tartibga solish, eksportni rag'batlantirish va milliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning muhim omillaridan biridir [5]. Shu bilan birga, zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda tashqi savdo oqimlarining shakllanishi faqat resurs ustunligi bilan emas, balki texnologik rivojlanish, miqyos iqtisodiyoti va bozor strukturalari bilan ham izohlanadi.

Xususan, P. Krugman va M. Obstfeld tomonidan ishlab chiqilgan yangi savdo nazariyasida xalqaro savdoning rivojlanishida miqyos iqtisodiyoti, mahsulot differensiasiyasi va tarmoq effektlarining muhim roli asoslab berilgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, sanoatning texnologik rivojlanish darajasi va innovatsion salohiyati eksport hajmining oshishiga hamda tashqi savdo balansining barqarorlashuviga bevosita ta'sir ko'rsatadi [6].

Postsovet makonidagi mamlakatlarning tashqi savdo siyosatini o'rgangan A. V. Kudrin eksportni diversifikatsiya qilish va yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish tashqi savdo balansini mustahkamlashning eng muhim yo'nalishlaridan biri ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, xomashyo eksportiga qaramlikni kamaytirish va sanoatni modernizatsiya qilish orqali milliy iqtisodiyotning xalqaro raqobatbardoshligini oshirish mumkin [7].

Ilmiy adabiyotlarda tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish metodologiyasi bir nechta asosiy yondashuvlarni o'z ichiga olishi qayd etilgan. Birinchidan, eksport salohiyatini oshirish orqali tashqi savdo tushumlarini ko'paytirish; ikkinchidan, import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishni rivojlantirish orqali tashqi iqtisodiy bog'liqlikni kamaytirish; uchinchidan, valyuta kursi siyosatini samarali yuritish orqali eksport mahsulotlarining xalqaro bozordagi raqobatbardoshligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi [8].

Mahalliy iqtisodchi olimlar orasida Sh. Z. Sharipov va N. K. Yuldashev tashqi savdo siyosatini davlat tomonidan tartibga solish mexanizmlarini chuqur o'rgangan. Ular eksportni rag'batlantirish, importni optimallashtirish, bojxona-tarif siyosatini takomillashtirish hamda valyuta bozorini samarali boshqarish orqali tashqi savdo balansini barqarorlashtirish mumkinligini ilmiy asoslab berganlar [9].

Xalqaro tajribada Janubiy Koreya, Xitoy va Turkiya kabi mamlakatlarning tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish borasidagi tajribasi alohida e'tiborga loyiqdir. Ushbu mamlakatlar eksportga yo'naltirilgan sanoatlashtirish strategiyasini amalga oshirish orqali sanoat ishlab chiqarishini modernizatsiya qildi, eksport tarkibini diversifikatsiya qildi va milliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash orqali tashqi savdo barqarorligini ta'minlashga erishdi [10]. Mazkur tajriba shuni ko'rsatadiki, tashqi savdo siyosatining samaradorligi davlat tomonidan amalga oshiriladigan kompleks iqtisodiy choralar, innovatsion rivojlanish va eksport salohiyatini oshirish bilan chambarchas bog'liqdir.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish eksport diversifikatsiyasi, import o'rnini bosish, innovatsion rivojlanish va samarali makroiqtisodiy boshqaruv siyosatini amalga oshirish orqali ta'minlanishini ko'rsatadi. Ushbu nazariy yondashuvlar va xalqaro tajribalar O'zbekiston sharoitida tashqi savdo siyosatini takomillashtirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash uchun muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish jarayonlarini kompleks o'rganish maqsadida qiyosiy-tarixiy tahlil, statistik taqqoslash, ekonometrik modellashtirish va tizimli yondashuv usullaridan foydalanildi. Qiyosiy-tarixiy tahlil yordamida O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo balansini shakllanishining asosiy bosqichlari, uning dinamikasi va tarkibiy o'zgarishlari xalqaro tajriba bilan solishtirildi. Ushbu usul mamlakat tashqi savdo siyosatining evolyutsion rivojlanish tendensiyalarini aniqlash va uning asosiy qonuniyatlarini baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo balansini tahlil qilish uchun 2019–2024-yillar davrining statistik ma'lumotlari o'rganildi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, mamlakatning tashqi savdo aylanmasi yildan-yilga izchil o'sib bormoqda, biroq import hajmlarining eksport hajmlariga nisbatan yuqoriroq sur'atlarda ortishi savdo balansida manfiy saldoning shakllanishiga olib kelmoqda. Xususan, 2019-yilda tashqi savdo defitsiti 6,2 milliard AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda ushbu ko'rsatkich 11,8 milliard AQSh dollariga yetgan. Bu holat mamlakat iqtisodiyotining modernizatsiya bosqichida ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va texnologik yangilanish jarayonlari faollashgani bilan ham izohlanadi.

Savdo balansidagi manfiy saldoning asosiy omillari qatoriga texnologik jihozlar va zamonaviy asbob-uskunalar importining yuqori ulushi, energiya resurslari va ayrim turdagi oziq-ovqat mahsulotlarini import qilish hajmining ortishi, shuningdek, eksport tarkibida yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ulushining nisbatan cheklanganligi kiradi. Shu bilan birga, mazkur jarayon mamlakatda yangi ishlab chiqarish tarmoqlarini shakllantirish, sanoatni modernizatsiya qilish va iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qilayotgan investitsion import bilan ham bog'liqdir.

Eksport tarkibi tahlili shuni ko'rsatadiki, unda an'anaviy ravishda xom ashyo va yarim tayyor mahsulotlar, jumladan rangli metallar, gaz, to'qimachilik xom ashyosi va ayrim qishloq xo'jaligi mahsulotlari muhim ulushni egallaydi. Bu esa eksport tushumlarining jahon bozoridagi narxlar kon'yunkturasiga ma'lum darajada bog'liqligini anglatadi. Shu bilan birga, keyingi yillarda tayyor sanoat mahsulotlari, to'qimachilik va oziq-ovqat sanoati mahsulotlari eksporti ulushining ortib borishi eksport diversifikatsiyasi jarayonining bosqichma-bosqich kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Import tarkibida esa asosan mashina va uskunalar, transport vositalari, kimyo sanoati mahsulotlari, farmatsevtika vositalari hamda energiya resurslari muhim o'rin egallaydi. Bu esa mamlakatda sanoat ishlab chiqarishini kengaytirish, infratuzilmani modernizatsiya qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish jarayonlari bilan uzviy bog'liqdir.

Geografik tuzilma nuqtai nazaridan qaralganda, O'zbekiston Respublikasining asosiy savdo hamkorlari qatoriga Xitoy, Rossiya, Qozog'iston, Turkiya va Germaniya kiradi. Ushbu mamlakatlar bilan savdo aloqalarining faol rivojlanishi O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarida faol ishtirok etayotganini va tashqi iqtisodiy hamkorlik geografiyasi kengayib borayotganini ko'rsatadi.

Quyida keltirilgan 1-jadvalda O'zbekiston Respublikasining 2019–2023-yillar davridagi asosiy tashqi savdo ko'rsatkichlari keltirilgan.

1-jadval. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo balansini (milliard AQSh dollari)¹

Ko'rsatkich	2019	2020	2021	2022	2023
Eksport	17.5	15.2	17.8	19.4	21.2
Import	23.7	21.8	26.3	29.7	33.0
Savdo balansini	-6.2	-6.6	-8.5	-10.3	-11.8
Savdo aylanmasi	41.2	37.0	44.1	49.1	54.2

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, tashqi savdo aylanmasi barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lishi bilan birga, savdo defitsitining ham ortib borishi kuzatilmoqda. Ushbu holat milliy iqtisodiyotning faol modernizatsiya

¹ Muallif ishlanmasi

jarayonida ekanini, ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish hamda ilg'or texnologiyalarni jalb qilishga qaratilgan investitsion import hajmi yuqori ekanini ko'rsatadi. Shu bilan birga, savdo balansidagi manfiy saldo valyuta bozorini samarali boshqarish, eksport salohiyatini yanada kengaytirish hamda tashqi savdo tarkibini optimallashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish uchun kompleks va tizimli yondashuvni qo'llash maqsadga muvofiq bo'lib, uning asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat.

Birinchidan, eksport salohiyatini oshirish va eksport tarkibini diversifikatsiya qilish zarur. Bu, avvalo, qayta ishlangan mahsulotlar ulushini kengaytirish, yuqori texnologiyali va yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni rivojlantirish, milliy mahsulotlarning xalqaro bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirish orqali amalga oshiriladi. Mazkur yo'nalish eksport tushumlarini barqaror oshirish va tashqi savdo balansining sog'lom tarkibini shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, import o'rnini bosish strategiyasini izchil amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonda mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash, milliy sanoat korxonalarini texnologik jihatdan modernizatsiya qilish, innovatsion ishlab chiqarishni kengaytirish hamda ichki bozorda raqobatbardosh milliy mahsulotlar ulushini oshirish ustuvor vazifa hisoblanadi. Bunday yondashuv mamlakatning ishlab chiqarish mustaqilligini mustahkamlashga va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Uchinchidan, valyuta kursini moslashuvchan boshqarish va valyuta bozorining barqarorligini ta'minlash muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Moslashuvchan valyuta siyosati eksport qiluvchi korxonalar uchun qulay sharoit yaratish, tashqi savdo operatsiyalarining samaradorligini oshirish hamda makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlash imkonini beradi.

Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, eksportni rag'batlantirish maqsadida eksport kreditlari va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etish, eksportga yo'naltirilgan korxonalar uchun rag'batlantiruvchi iqtisodiy sharoitlar yaratish, mahsulotlarni xalqaro standartlar asosida sertifikatlash tizimini rivojlantirish hamda milliy mahsulotlarni tashqi bozorlarda ilgari surish muhim ahamiyatga ega. Bu choralar eksport geografiyasini kengaytirish va milliy iqtisodiyotning tashqi bozorlardagi pozitsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Import o'rnini bosish strategiyasi esa nafaqat ichki bozorni mahalliy mahsulotlar bilan to'ldirish, balki milliy ishlab chiqarishning texnologik darajasini oshirish, mahsulot sifatini yaxshilash va umumiy raqobatbardoshlikni mustahkamlashni ham nazarda tutadi. Natijada, tashqi savdo balansini bosqichma-bosqich muvozanatlashtirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash uchun zarur iqtisodiy asoslar shakllanadi.

Quyidagi 2-jadvalda tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish bo'yicha tavsiya etiladigan chora-tadbirlar hamda ularning kutilayotgan iqtisodiy ta'siri keltirilgan.

2-jadval. Tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish bo'yicha chora-tadbirlar

Yo'nalish	Chora-tadbirlar	Kutilayotgan ta'sir	Amalga oshirish muddati
Eksportni oshirish	Qayta ishlangan mahsulotlar eksportini 30% oshirish, yangi bozorlarni ochish	Eksport daromadlarini yillik 15-20% oshirish	3-5 yil
Import o'rnini bosish	Oziq-ovqat va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishini kengaytirish	Importni 25-30% kamaytirish	2-4 yil
Valyuta bozorini tartibga solish	Valyuta zaxiralarini 6 oylik import qoplamiga yetkazish	Milliy valyuta kursini barqarorlashtirish	2-3 yil
Investitsiyalarni jalb qilish	To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarni eksportga yo'naltirish	Eksport bazasini kengaytirish, texnologik yangilanish	3-5 yil

Jadvalda keltirilgan chora-tadbirlar kompleks ravishda amalga oshirilganda tashqi savdo balansini bosqichma-bosqich muvozanatlashtirish imkoniyati kengayadi. Biroq, ushbu jarayonda bir qator tashqi va ichki omillarni chuqur hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, global iqtisodiyotdagi kon'yunktura o'zgarishlari, jahon bozorlarida narxlar dinamikasining o'zgaruvchanligi, xalqaro savdo munosabatlaridagi transformatsion jarayonlar, pandemiya tajribasidan kelib chiqqan yangi iqtisodiy sharoitlar hamda geoiqtisodiy integratsiya jarayonlari tashqi savdo ko'rsatkichlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, import o'rnini bosish siyosatini amalga oshirishda ichki bozorda sog'lom raqobat muhitini saqlash, innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish va iste'molchilar manfaatlarini muvozanatli ta'minlash muhim hisoblanadi. Valyuta siyosatini yuritishda ham makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi optimal muvozanatni shakllantirish zarur, chunki milliy valyuta kursining iqtisodiy asoslangan darajada shakllanishi eksport va import operatsiyalarining

samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida uzoq muddatli strategik yondashuvni hamda barcha iqtisodiy subyektlarning o'zaro hamkorligini talab etadi.

O'zbekiston eksport tarkibini chuqur tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, hozirgi bosqichda eksportning muhim qismi xom ashyo va birlamchi qayta ishlangan mahsulotlarga to'g'ri keladi. Jumladan, paxta tolasi, rangli metallar, tabiiy gaz, oltin va boshqa tabiiy resurslar mamlakat eksport salohiyatining asosiy qismini tashkil etadi. Ushbu mahsulotlar jahon bozorlarida barqaror talabga ega bo'lishi bilan birga, ularning narxlar global kon'yunkturaga sezgir hisoblanadi. Shu bois, qayta ishlangan mahsulotlar, xususan, to'qimachilik, oziq-ovqat sanoati, kimyo va farmatsevtika mahsulotlari eksportini kengaytirish mamlakat eksport barqarorligini mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, eksport geografiyasini kengaytirish, yangi istiqbolli bozorlarga chiqish va xalqaro savdo aloqalarini diversifikatsiya qilish eksport tushumlarining barqaror o'sishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Import tarkibini tahlil qilish esa mamlakat iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan modernizatsiya va texnologik yangilanish jarayonlarini aks ettiradi. Xususan, mashinasozlik mahsulotlari va texnologik uskunalari importining yuqori ulushi yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish, sanoatni modernizatsiya qilish va innovatsion rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan investitsion jarayonlarning faolligini ko'rsatadi. Energiya resurslari va oziq-ovqat mahsulotlari importi esa iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror ishlashini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish orqali ushbu yo'nalishlarda importga bog'liqlikni bosqichma-bosqich kamaytirish iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash imkonini beradi.

Valyuta bozori va to'lov balansining holati tashqi savdo operatsiyalari bilan uzviy bog'liq hisoblanadi. So'nggi yillarda milliy valyuta kursining bozor tamoyillari asosida shakllanishi iqtisodiyotda ochiqlik va shaffoflikni oshirishga xizmat qilmoqda. Valyuta zaxiralarining barqaror darajada shakllanishi tashqi savdo operatsiyalarini moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash, import ehtiyojlarini qoplash va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, eksport tushumlarini ko'paytirish, investitsiya oqimlarini jalb qilish va moliyaviy instrumentlarni rivojlantirish orqali valyuta bozorining barqarorligini yanada mustahkamlash mumkin.

Tashqi savdo balansining holati mamlakatning umumiy iqtisodiy rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Eksport salohiyatining kengayishi ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, milliy korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda aholi daromadlarini oshirishga xizmat qiladi. Shu bois tashqi savdo balansini optimallashtirish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, sanoatni rivojlantirish va milliy iqtisodiyotning xalqaro maydondagi pozitsiyasini mustahkamlashning muhim omili hisoblanadi.

Tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish borasida davlat tomonidan amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar ham muhim natijalar berib kelmoqda. Jumladan, eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash, maxsus iqtisodiy zonalarini rivojlantirish, investitsiya muhitini yaxshilash va tadbirkorlikni rag'batlantirish bo'yicha qator tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu chora-tadbirlar milliy ishlab chiqarish salohiyatini oshirish, eksport hajmini kengaytirish va tashqi savdo balansini barqarorlashtirishga xizmat qilmoqda. Kelgusida ushbu yo'nalishda davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish, innovatsion ishlab chiqarishni rivojlantirish, eksportni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish orqali yanada yuqori natijalarga erishish mumkin.

Umuman olganda, tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish mamlakat iqtisodiyotining barqaror va uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlashda muhim strategik vazifa hisoblanadi. Uni samarali amalga oshirish eksport diversifikatsiyasi, importni optimallashtirish, valyuta siyosatini takomillashtirish va innovatsion iqtisodiyotni rivojlantirish asosida kompleks yondashuvni talab etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash va barqaror rivojlanishini ta'minlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston iqtisodiyotida tashqi savdo operatsiyalari hajmining kengayib borishi mamlakatning jahon xo'jalik tizimiga integratsiyalashuvi jarayonlari faollashayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, tashqi savdo ko'rsatkichlarining optimal nisbatini ta'minlash iqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash va milliy iqtisodiyot samaradorligini oshirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. O'tkazilgan tahlillar asosida quyidagi asosiy ilmiy xulosalarni shakllantirish mumkin.

Birinchidan, eksport tarkibini takomillashtirish va unda qayta ishlangan hamda yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ulushini oshirish ustuvor yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv eksport tushumlarining barqaror o'sishini ta'minlash, milliy ishlab chiqarishning samaradorligini oshirish hamda iqtisodiyotning global bozor kon'yunkturasiga moslashuvchanligini kuchaytirish imkonini beradi.

Ikkinchidan, importni optimallashtirish va mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish o'zaro uyg'un holda amalga oshirilishi maqsadga muvofiqdir. Bu jarayon ishlab chiqarish quvvatlarini modernizatsiya qilish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va milliy mahsulotlar raqobatbardoshligini oshirish orqali iqtisodiy o'sishning sifat jihatdan yangi bosqichini ta'minlaydi.

Uchinchidan, valyuta siyosatini samarali tashkil etish tashqi savdo balansini barqarorlashtirishning muhim instrumenti hisoblanadi. Moslashuvchan va iqtisodiy asoslangan valyuta siyosati eksport faoliyatini qo'llab-quvvatlash, makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va investitsiya muhitini yaxshilashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi:

- eksportga yo'naltirilgan sanoat klasterlarini va maxsus iqtisodiy zonalarini rivojlantirish orqali yuqori qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish;
- milliy eksportchilarni xalqaro bozorlarga integratsiyalashuv jarayonida moliyaviy, institutsional va axborot jihatdan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish;
- innovatsion faoliyatni rag'batlantirish, ilmiy-tadqiqot ishlanmalarini ishlab chiqarish bilan integratsiya qilish va zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish;
- mahalliy ishlab chiqaruvchilar raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan kompleks sanoat siyosatini amalga oshirish;
- tashqi savdo faoliyatini tartibga solishning zamonaviy instrumentlarini qo'llash va eksport geografiyasini diversifikatsiya qilish.

Umuman olganda, tashqi savdo balansini muvozanatlashtirish uzoq muddatli va tizimli yondashuvni talab etuvchi strategik jarayon hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda izchil iqtisodiy siyosatni amalga oshirish, innovatsion rivojlanishni rag'batlantirish va milliy ishlab chiqarish salohiyatini oshirish orqali mamlakatning xalqaro iqtisodiy maydondagi raqobatbardoshligini yanada mustahkamlash mumkin. Kelgusida ushbu yo'nalishda ilmiy tadqiqotlarni chuqurlashtirish, ilg'or xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy iqtisodiyot sharoitiga moslashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Balassa B. Trade Liberalization and Revealed Comparative Advantage // The Manchester School of Economic and Social Studies. – 1965. – Vol. 33. – P. 99–123.
2. World Trade Organization. World Trade Statistical Review 2023. – Geneva: WTO Publications, 2023. – 182 p.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Tashqi iqtisodiy faoliyat statistik to'plami. – Toshkent, 2024. – 156 b.
4. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation. – London: John Murray, 1817. – 333 p.
5. Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money. – London: Macmillan, 1936. – 403 p.
6. Krugman P.R., Obstfeld M. International Economics: Theory and Policy. – 10th ed. – Boston: Pearson, 2015. – 792 p.
7. Кудрин А.В. Экономический рост и макроэкономическая политика // Вопросы экономики. – 2019. – № 3. – С. 5–28.
8. Bank. World Development Indicators 2023. – Washington: World Bank Publications, 2023. – 428 p.
9. Шарипов Ш.З., Юлдашев Н.К. Ташқи савдо сиёсати: назария ва амалиёт. – Тошкент: Иқтисодиёт, 2022. – 284 б.
10. Rodrik D. Industrial Policy for the Twenty-First Century // CEPR Discussion Paper. – 2004. – No. 4767. – 57 p.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>